

В.Є. Тредіт, здобувач⁴

Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва

УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Ефективність та конкурентоспроможність аграрного виробництва визначає його матеріально-технічна база, найважливішою складовою якої є основні виробничі засоби, їх активна частина – машини та обладнання. Упродовж останніх років матеріально-технічна база агропромислового комплексу зазнала значної руйнації. У зв'язку з тим, що більшість сільськогосподарської техніки відпрацювала свій амортизаційний строк, кошти, передбачені для придбання нової, товаровиробники витрачають фактично на її ремонт і технічне обслуговування. Тому одним із пріоритетів національної аграрної політики слід вважати технічне оновлення й матеріальне забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Матеріально-технічне забезпечення аграрного сектора України в сучасних умовах досягло тієї критичної межі, коли, навіть за умови існуючої динаміки та незастосуванні кардинальних заходів стосовно її покращення, уже в найближчий час вплине на порушення технологічних процесів у тваринництві й рослинництві та суттєву екстенсивність виробництва в сільському господарстві взагалі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств знайшли належне відображення в наукових працях таких вчених-економістів, як: В. Андрійчук, Т. Величко, Г. Підлісецький, П. Саблук, О. Ульянченко, [1,2,3,4] та ін. Але слід відмітити, що ряд важливих аспектів досліджуваної проблеми залишається не достатньо вивченим.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування підходів до управління матеріально-технічним забезпеченням сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу досліджень. Концентрація основних засобів на одиницю земельної площі та середньорічного працівника, досягнення оптимального співвідношення між основними та оборотними

⁴ Науковий керівник – Ульянченко О.В., д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НААН України

фондами забезпечує вищу результативність діяльності сільськогосподарських підприємств та сприяє підвищенню рівня ефективності використання ресурсного потенціалу. Водночас слід зазначити, що надзвичайно низький рівень придатності засобів виробництва не забезпечує стійкої тенденції до підвищення продуктивності праці та фондівіддачі в підприємствах. Порівнювання показників по групам підприємств свідчить, що підвищення фондооснащеності виробництва не зумовлює зростання продуктивності праці та віддачі основних і оборотних засобів валовою продукцією. За розрахунками економістів, для забезпечення нормального виробничого процесу в сільському господарстві необхідно, щоб на 1 грн. основних засобів припадало не менше 0,5 грн оборотних.

Стан технічного забезпечення сільгосптоваровиробників є вкрай незадовільним. На сьогодні 2/3 об'єктів нерухомості в сільському господарстві зношені на 50–70 %, а засоби механізації – на 70–95 %. технічне забезпечення сільськогосподарського виробництва за кількісними параметрами становить менше половини від потреби, причому близько 85 % машин відпрацювали 1,5 – 2 амортизаційні строки. Враховуючи той факт, що у технологіях вирощування рослинницької продукції великих підприємств механізовані роботи становлять 90–95 % усіх операцій (в малих фермерських господарствах – 65–75 %); а їх питому вагу у собівартості продукції сільгоспідприємств становить близько 35–60 %, першочерговою проблемою нині є технічне переоснащення аграрного виробництва.

Розрахунок потреби в сільськогосподарській техніці повинен бути науково обґрунтованим і орієнтованим передусім на необхідність придбання машин, першочергово потрібних для формування раціонального складу машинно-тракторного парку і здійснення прийнятої технології виробництва. При цьому враховують фактичне використання машин і необхідність виконання запланованого річного обсягу механізованих робіт.

Враховуючи технічне забезпечення та спираючись на потребу у техніці сільськогосподарських підприємств Чугуївського району Харківської області проведемо оптимізацію машинно-тракторного парку АФ «Чугуївська» та СТОВ «Маяк» (таблиця). За результатами господарювання у 2011 р. АФ «Чугуївська» мала у своєму розпорядженні 1632 га сільгоспугідь, у тому числі 820 га ріллі, і займалася вирощуванням озимої пшениці, кукурудзи на зерно, ярого ячменю, гороху та соняшнику. Спираючись на потребу у техніці, а також виходячи з її наявності проведемо оптимізацію машинно-тракторного парку АФ «Чугуївська» та СТОВ «Маяк» Чугуївського району Харківської області

**Наявність сільськогосподарської техніки та її фактична потреба
в АФ «Чугуївська» та СТОВ «Маяк»
Чугуївського району Харківської області**

Вид техніки	АФ «Чугуївська»			СТОВ «Маяк»		
	наявність	фактична потреба	відхилення (+/-)	наявність	фактична потреба	відхилення (+/-)
Трактори - всього	17	17	-	42	21	-21
<i>з них:</i>						
колісні	15	15	-	33	12	-21
гусеничні	2	2	-	9	9	-
Вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі	16	12	-4	23	23	-
Причепи та напівпричепи	18	18	-	30	15	-15
Плуги	6	6	-	11	10	-1
Культиватори	17	12	-5	24	10	-14
Борони зубові	138	50	-88	0	55	+55
Борони дискові	3	3	-	3	3	-
Машини посівні та для садіння	16	9	-7	19	15	-4
сівалки	15	8	-7	18	14	-4
картоплесад-жалки	1	1	-	-	-	-
інші	-	-	-	1	1	-
Розкидачі гною і добрив	3	3	-	5	5	-
Машини і пристрої для поливу	-	-	-	3	0	-3
Машини для захисту с.-г. культур	4	4	-	3	4	+1
Сінокосарки	2	0	-2	2	2	-
Жатки валкові	3	3	-	5	3	-2
Прес-пакувальники, включаючи прес-підбирачі	-	1	+1	2	2	-
Комбайни зернозбиральні	4	2	-2	5	4	-1
Комбайни кукурудзо-збиральні	2	2	-	2	1	-1
Комбайни кормозбиральні	-	-	-	2	2	-
Комбайни і машини бурякозбиральні	-	-	-	3	1	-2
Техніка для післяурожайних робіт	2	2	-	2	2	-

Джерело: розрахунки автора

Аналіз технічного забезпечення СТОВ «Маяк» показав, що господарству з метою оптимізації наявної сільськогосподарської техніки і машин необхідно придбати 55 одиниць зубових борон та машину для захисту сільськогосподарських культур, при цьому вивільнивши 21 трактор, 15 причепів, плуг, 14 культиваторів, 4 сівалки, 3 пристрої для поливу, зернозбиральний, кукурудозбиральний та два кормозбиральних комбайни.

Зважаючи на обмеженість державного бюджетного фінансування, брак власних коштів та високі банківські ставки по кредитах є єдиним прийнятним способом оновлення матеріально-технічної бази і забезпечення діяльності сільгоспідприємств стає лізинг.

Таким чином, переваги державного лізингу перед приватним очевидні. Проведемо розрахунок вартості придбання необхідної техніки у лізинг для досліджуваних господарств. АФ «Чугуївська» для оновлення парку колісних тракторів слід придбати через НАК «Украгролізинг» п'ять тракторів марки ХТЗ-150К-09-25-32 за ціною 597 600 грн кожний та прес-підбирач «Обрій» ПР-245 (виробник ПАТ «Феодосійський механічний завод») вартістю 381 720 грн. За умовами НАК «Украгролізинг» попередній платіж складе 22 %: 15 % вартості об'єкта лізингу – за користування ним та 7 % – винагорода лізингодавцю. Чергові лізингові платежі сплачуються двічі на рік і складаються із відшкодування частини вартості обладнання та винагорода лізингодавцю. Отже, придбання вказаної техніки у лізинг через НАК «Украгролізинг» коштуватиме АФ «Чугуївська» 4,12 млн грн.

Вартість придбання борон БЗП-15,2 у ТОВ ОЗСМ «Агротех» за ціною 80 200 грн /од. та обприскувача ОПК-2000 у ПАТ «Богуславська Сільгосптехніка» за ціною 89 000 грн на умовах фінансового лізингу НАК «Украгролізинг» становитиме для СТОВ «Маяк» 5,5 млн грн. Однак враховуючи той факт, що необхідну кількість борон (55 од.) СТОВ «Маяк» може орендувати (або придбати) у АФ «Чугуївська», в якій за результатами оптимізації машинно-тракторного парку вивільняється 88 борон, вартість оновлення техніки для СТОВ «Маяк» знизиться до 108,9 тис. грн (фактична вартість придбання обприскувача у лізинг).

Якщо придбати подібний обприскувач на умовах лізингу у ТОВ «Райффайзен Лізинг Аваль», за умовами якого техніка для лізингу обирається із запропонованого переліку, в якому міститься лише два обприскувача марки LEMKEN, то вартість його для СТОВ «Маяк» становитиме 498,2 тис. грн. Таким чином, економія коштів для господарства за рахунок придбання вітчизняного обприскувача на умовах

лізингу у НАК «Украгролізинг» у порівнянні з іноземним, придбаним у ТОВ «Райффайзен Лізинг Аваль», складе 389,3 тис. грн.

Висновки. Отже, для функціонування сільськогосподарських підприємств необхідний широкий асортимент матеріально-технічних засобів. Раціональна організація матеріально-технічного забезпечення значною мірою визначає рівень використання засобів виробництва, зростання продуктивності праці, прибутку та рентабельності. Цим обумовлюються роль і значення матеріально-технічного забезпечення в системі управління підприємством. Основними умовами формування ринку засобів є: вільний вибір партнерів по господарських зв'язках; наявність конкуренції між виробниками обладнання, спеціалізованими ремонтними підприємствами й іншими виконавцями послуг; самостійність економічних суб'єктів. Беручи сільськогосподарську техніку у лізинг, лізингоодержувач повинен чітко усвідомлювати всі переваги та недоліки будь-якої із форм лізингу. Банківські кредити не надто приваблюють своїми відсотками. Тому не тільки сільськогосподарські підприємства, а й держава має бути зацікавлена в розвитку державного лізингу, оскільки він, будучи дієвим інвестиційним механізмом, сприяє оновленню техніки і технології, зростанню екологічності та ефективності виробництва.

Бібліографічний список: 1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с. 2. Величко Т.Г. Розвиток матеріально-технічного забезпечення підприємств АПК: автореф. дис. ... канд. екон. наук / Т.Г. Величко. – Сімферополь: НУБіПУ, 2009. – 20 с. 3. Підлісецький Г.М. Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства / Г.М. Підлісецький // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 81–87. 4. Саблук П.Т. Формування виробничого потенціалу та ринку засобів виробництва / П.Т. Саблук. – К., 2000. – 264 с.

Тредит В.Е. Управление материально-техническим обеспечением сельскохозяйственных предприятий. Проведен расчет потребности в сельскохозяйственной технике и предложены пути обновления материально-технической базы и обеспечения деятельности предприятия.

Tredit V. Manage logistical support of agricultural enterprises. Were calculated needs for agricultural equipment and ways of updating the material and technical base and the operation of the enterprise.